JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
GIUSEPPE TESAURO
7 päivänä joulukuuta 1995 *

1. High Court of Justice, Queen's Bench Divisionin esittämät ennakkoratkaisupyynnöt koskevat asiassa Lomas ym. annetun tuomion [1], jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi pätemättömiksi voimassa olleet takaisin perittävän summan laskemisen yksityiskohtaiset säännöt, tulkintaa sekä tämän tuomion täytäntöönpanemiseksi 13.7.1992 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 1922/92 [2] käyttöönotetun takaisin perittävän summan (clawback) laskemista koskevan uuden järjestelmän pätevyyttä ja tulkintaa.

Näissä kysymyksissä saatetaan taas kerran yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäviksi takaisin perittävän summan laskemisen yksityiskohtaiset säännöt. Takaisin perittävä summa on summa, joka lampaiden ja vuohien viejien on maksettava yhteisön järjestelmän mukaan Ison-Britannian viranomaisille viedessään näitä eläimiä Yhdistyneestä kuningaskunnasta korvauksena niistä palkkioista, joita näiden eläinten tuottajille oli aikaisemmin myönnetty eläinten teurastuksen yhteydessä.

2. Vuoteen 1992 asti takaisin perityn summan korvaamisjärjestelmä perustui lampaan- ja vuohenliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annettuun neuvoston asetukseen (ETY) N:o 1837/80 [3], joka myöhemmin korvattiin neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3013/89 [4], sekä komission asetukseen (ETY) N:o 1633/84 [5], jossa vahvistettiin tietyt soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt.

Asetuksessa N:o 1837/80 Yhdistyneelle kuningaskunnalle annettiin lupa myöntää lampaan- ja vuohenlihan tuottajille "muuttuva teurastuspalkkio" teurastettavista eläimistä. Palkkio voitiin maksaa silloin, kun Yhdistyneen kuningaskunnan kyseisillä markkinoilla esiintyneet hinnat olivat alle "ohjetason", joka vastasi 85 prosenttia perushinnasta [6].

3. Silloin kun tuotteet, joista oli myönnetty palkkio, vietiin maasta (tämä saattoi tapahtua 21 päivän kuluessa siitä, kun ne oli saatettu

* Alkuperäinen kieli: italia.

1 — Yhdistetyt asiat C-38/90 ja C-151/90, tuomio 10.3.1992 (Kok. 1992, s. I-1781).

2 — Lampaiden muuttuvan teurastuspalkkion soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja asetuksen (ETY) N:o 2661/80 kumoamisesta annetun asetuksen (ETY) N:o 1633/84 muuttamisesta sekä takaisinperinnän korvaamisen edellytyksistä yhteisön tuomioistuimen yhdistetyissä tapauksissa C-38/90 ja C-151/90 antaman tuomion vuoksi 13 päivänä heinäkuuta 1992 annettu komission asetus (ETY) N:o 1922/92 (EYVL L 195, s. 10).

3 — Lampaan- ja vuohenliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1980 annettu asetus (EYVL L 183, s. 1).

4 — Lampaan- ja vuohenlihan yhteisestä markkinajärjestelystä 25 päivänä syyskuuta 1989 annettu asetus (EYVL L 289, s. 1), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 13.6.1991 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 1741/91 (EYVL L 163, s. 41).

5 — Lampaiden muuttuvan teuraspalkkion soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja asetuksen (ETY) N:o 2661/80 kumoamisesta 8 päivänä kesäkuuta 1984 annettu komission asetus (ETY) N:o 1633/84 (EYVL L 154, s. 27).

6 — Kuitenkin sillä edellytyksellä, etteivät tukea myöntävät virastot olleet soveltaneet tukitoimenpiteitä.

ensimmäistä kertaa markkinoille), viejien oli maksettava toimivaltaiselle kansalliselle viranomaiselle takaisin palkkiota vastaava summa. Tällä oli tarkoitus neutralisoida tuotteita yhteisön markkinoille saatettaessa sellaisen maksun vaikutukset, joka ei enää ollut perusteltu. Erityisesti asetuksen N:o 1837/80 9 artiklan 3 kohdassa komissiolle annettiin tehtäväksi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, jotta voitiin periä "tosiasiallisesti myönnettyä palkkiota vastaavan suuruinen määrä" silloin, kun tuotteet vietiin Yhdistyneen kuningaskunnan alueelta. [7]

Asetuksessa N:o 1633/84, jonka komissio antoi tämän säännöksen soveltamiseksi, vahvistettiin teurastuspalkkion ja takaisin perittävän summan laskemisen perusteet. Teurastuspalkkio vahvistettiin määräksi, joka vastasi vahvistettua palkkion määrää sen viikon osalta, jonka aikana kyseiset tuotteet saatettiin ensimmäisen kerran markkinoille, tai määräksi, joka vastasi teurastuspäiväksi vahvistettua palkkion määrää; takaisin perittävä summa vahvistettiin määräksi, joka vastasi vahvistettua palkkion määrää sen viikon osalta, jonka aikana kyseiset tuotteet vietiin maasta. [8]

4. Kuten edellä mainittiin, yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa Lomas ym. antamassaan tuomiossa asetuksen N:o 1633/84 4 artiklan 1 ja 2 kohdan pätemättömiksi. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti yhteisöjen tuomioistuin vahvisti, että takaisinperintä on sallittua silloin, kun sellaisia tuotteita, joista oli aikaisemmin myönnetty teurastuspalkkio, viedään maasta. [9]

Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että takaisin perittävän summan laskemisen yksityiskohtaisten sääntöjen on oltava sellaisia, että takaisin perittävä summa neutralisoi palkkion vaikutuksen silloin kun kyseiseltä alueelta viedään tuotteita, joista on myönnetty palkkio, jotta vältettäisiin sellainen tilanne, jossa tuottajat saisivat perusteetonta etua tai niille aiheutuisi perusteetonta haittaa; yhteisöjen tuomioistuin totesi lainvastaisiksi edellä mainitut laskemisen yksityiskohtaiset säännöt, koska niillä ei voitu varmistaa, että nämä kaksi summaa olisivat täysin vastanneet toisiaan. [10]

5. Yhteisöjen tuomioistuin totesi kuitenkin, että sellaisten takaisin perittyjen summien palauttamista koskevien vaatimusten hyväksyminen, jotka liittyvät tuomion julistamisajankohtaa edeltäneeseen aikaan, saattaisi aiheuttaa Yhdistyneelle kuningaskunnalle merkittäviä taloudellisia seurauksia ja vakavia järjestelyvaikeuksia; yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että myös oikeusvarmuuden vuoksi oli syytä rajoittaa pätemättömäksi toteamisen ajallisia vaikutuksia. Tämän vuoksi tuomioistuin totesi, että tähän pätemättömyyteen voivat vedota taannehtivasti ainoastaan sellaiset

7 — Asetus N:o 1837/80, 9 artiklan 3 kohta, sellaisena kuin se on muutettuna neuvoston asetuksella N:o 871/84 (EYVL L 90, s. 35). Em. uudessa perusasetuksessa N:o 3013/89 on yksi lähes vastaava säännös; 24 artiklan 5 kohdassa säädetään, että jos teurastuspalkkion maksamisen jälkeen tavarat viedään maasta "komissio toteuttaa kaikki tarpeelliset toimenpiteet, jotta — — Isosta-Britanniasta vietäessä voitaisiin periä tosiasiallisesti myönnetty palkkio".

8 — Asetus N:o 1633/84, 3 ja 4 artikla, 1 kohta.

9 — Ks. tämän osalta jo asia 106/81, Kind v. ETY, tuomio 15.9.1982 (Kok. 1982, s. 2885) ja asia 61/86, Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomio 2.2.1988 (Kok. 1988, s. 431).

10 — Edellä alaviitteessä 1 mainittu asia Lomas ym., tuomion 22 kohta ja tuomiolauselma, jossa yhteisöjen tuomioistuin täsmensi, että komissio oli ylittänyt sille asetuksen N:o 1837/80 9 artiklan 3 kohdassa annetut valtuudet antamalla riidanalaiset laskemisen yksityiskohtaiset säännöt.

taloudelliset toimijat, jotka olivat ennen tuomion julistamista panneet vireille oikeudenkäynnin tai tehneet vastaavan valituksen. [11]

6. Edellä esitettyjä asiaa koskevia säännöksiä on tämän jälkeen muutettu olennaisella tavalla. Ensiksikin markkinointivuodesta 1992 lähtien Yhdistynyt kuningaskunta on saanut olla myöntämättä teurastuspalkkioita. [12]

Toiseksi komissio antoi asiassa Lomas ym. annetun tuomion täytäntöön panemiseksi edellä mainitun asetuksen N:o 1922/92, jossa otettiin käyttöön uusi takaisin perittävän summan laskutapa, josta on kyse tässä asiassa. Kuten tämän asetuksen 3 artiklassa todetaan, tätä asetusta sovelletaan kaikissa tilanteissa, joissa takaisin perittävää summaa ei ollut vielä maksettu 10.3.1992 mennessä (1 artiklan mukainen vaihtoehto) [13] tai tilanteissa, joissa on pantu vireille oikeudenkäynti korvauksen saamiseksi perusteettomasti takaisin perityistä summista (2 artiklan mukainen vaihtoehto).

7. Asetuksen N:o 1922/92 1 artiklan, jolla on muutettu asetuksen N:o 1633/84 4 artiklaa, mukaisesti toimijoilla, joiden on maksettava takaisin perittävä summa, on pääasiallisesti kaksi vaihtoehtoa. Nämä voivat maksaa määrän, joka vastaa täysin tuottajille myönnettyä palkkiota (jäljempänä ensimmäinen vaihtoehto) toimittamalla samalla toimivaltaisille viranomaisille "riittävät todisteet — — tosiasiallisesti myönnetyn palkkion suuruudesta"; jos ne eivät pysty esittämään näitä todisteita, ne voivat maksaa summan, joka vastaa "tuotteiden vientiviikolle ja kolmelle sitä edeltävälle viikolle vahvistettujen palkkioiden keskiarvoa" (jäljempänä toinen vaihtoehto).

8. Asetuksen N:o 1922/92 2 artiklassa vahvistetaan sitä vastoin yksityiskohtaiset säännöt, sellaisen perusteettomasti maksetun summan palauttamiselle, jota toimijat voivat vaatia asiassa Lomas ym. annetun tuomion nojalla. He voivat myös valita kahdesta vaihtoehtoisesta laskutavasta, jotka vastaavat sisällöltään 1 artiklassa tarkoitettua ensimmäistä ja toista vaihtoehtoa.

11 — Asia oli saanut alkunsa kahdesta rikosoikeudenkäynnistä sellaisia lampaan- ja vuohenlihan viejiä vastaan, joita syytettiin siitä, että ne olivat antaneet vääriä tietoja Yhdistyneen kuningaskunnan toimivaltaisille viranomaisille mm. takaisin perittävän viitesumman laskemista varten. Yhteisöjen tuomioistuin julisti, että laskusääntöjen pätemättömyys, joka oli rikkomisen "oikeudellinen perusta", ei vapauttanut Yhdistynyttä kuningaskuntaa velvollisuudesta panna vireille oikeudenkäynti näitä sääntöjä rikkoneita toimijoita vastaan.

12 — Luvan antamisesta Yhdistyneelle kuningaskunnalle lopettaa lampaiden muuttuvan teuraspalkkion myöntäminen Isossa-Britanniassa ja lampaiden teuraspalkkion soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetusta asetuksesta (ETY) N:o 1633/84 poikkeamisesta 7 päivänä marraskuuta 1991 annettu komission asetus (ETY) N:o 3246/91 (EYVL L 307, s. 16).

13 — Kuten juuri todettiin, teurastuspalkkion myöntäminen lopetettiin markkinointivuoden 1992 alusta. Asiakirjoista käy kuitenkin ilmi, että vuosina 1991 ja 1992 ennen kuin asiassa Lomas ym. annettiin lopullinen tuomio Ison-Britannian viranomaiset lopettivat takaisinperinnän sellaisten tuotteiden osalta, joista oli aikaisemmin myönnetty teurastuspalkkio; tämän vuoksi komission oli tuomion perusteella annettava takaisin perittävän summan laskemista koskevat yksityiskohtaiset säännöt edelleen kesken olevien toimien sääntelemiseksi.

Tässä säännöksessä täsmennetään, että toimijoilla on oikeus saada korvauksena maksamansa takaisin perityn summan ja samoista tuotteista myönnetyn palkkion välinen erotus ("asiaa koskevassa kansallisessa lainsäädännössä säädetyssä määräajassa ja siinä säädettyä menettelyä noudattaen"). Toimijat voivat hakea myös korvauksena "tosiasiallisesti maksetun — — summan ja tuotteiden vientiviikolle ja kolmelle sitä edeltävälle viikolle vahvistettujen palkkioiden summien keskiarvon erotusta".

Asetuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaan toimijoiden oli ilmoitettava toimivaltaisille kansallisille viranomaisille 30.11.1992 mennessä päivämäärä, josta alkaen korvausta haettiin, tämän päivän ja 10.3.1992 välisenä aikana maksettu takaisin perittävä summa sekä tosiasiallisesti saadun palkkion suuruus (lukuun ottamatta toimijoita, jotka olivat valinneet toisen vaihtoehdon); näiden oli myös esitettävä "Yhdistyneen kuningaskunnan toimivaltaisille viranomaisille riittävät todisteet, jotka tukevat edellä tarkoitettuja tietoja".

9. Pääasian kantajat ovat lampaan- ja vuohenlihan vientiyhtiöitä. Ne nostivat kanteen kansallisessa tuomioistuimessa saadakseen korvausta summista, joita ne olivat maksaneet takaisinperintänä vuodesta 1980 kanteen nostamiseen asti (6.3.1992). Kuten suullisessa käsittelyssä todettiin, nämä rajasivat myöhemmin vaatimuksensa koskemaan perusteettomasti takaisin maksetun summan ja sen summan välisen erotuksen (summaa ei täsmennetty) korvaamista, joka niiden olisi pitänyt maksaa samalta ajanjaksolta, jos yhteisön säännöksiä olisi sovellettu oikein. [14]

Pääasian oikeudenkäynnin yhteydessä edellä mainitun asetuksen N:o 1922/92 tultua voimaan kantajat kiistivät siinä vahvistetut laskemisen yksityiskohtaiset säännöt toteamalla, että toimijoille 1 ja 2 artiklassa tarjotut vaihtoehdot olivat ristiriidassa perusasetuksen kanssa. Ensimmäinen vaihtoehto on käytännössä mahdoton, koska Ison-Britannian viranomaiset vaativat esittämään sellaisia palkkiota koskevia asiakirjatodisteita, joita viejät eivät voi esittää, koska ne eivät ole palkkion saajia; toinen vaihtoehto taas, kuten asiassa Lomas ym. annetussa tuomiossa todettiin, on lainvastainen sen vuoksi, että siinä ei pystytä varmistamaan sitä, että tuottajan saaman palkkion määrä vastaa viejältä vaadittua takaisin perittävää summaa.

10. Tämän vuoksi High Court of Justice päätti lykätä asian ratkaisua ja esitti yhteisöjen tuomioistuimelle kuusi ennakkoratkaisukysymystä.

14 — On huomattava, että ennen kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian lopullista ratkaisua kantajia velvoittivat maksumääräykset, joita kantajat olivat tuloksetta vastustaneet ja joiden mukaan kantajien oli maksettava lisää takaisinperintänä, joka oli laskettu tällä kertaa yhteisön uuden laskutavan mukaan; koska nämä kiistivät tämän järjestelmän pätevyyden, kuten jäljempänä esitetään, kantajat pyysivät myös maksetun summan ja niiden maksettavaksi tulevan summan erotuksen korvaamista.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisessä ja neljännessä ennakkoratkaisukysymyksessä sitä, ovatko asetuksen N:o 1922/92 1 ja 2 artikla päteviä, eli uusi takaisin perittävän summan laskutapa sekä yksityiskohtaiset säännöt, jotka koskevat takaisin perittyjen summien korvaamista toimijoille, jotka voivat vaatia (asiassa Lomas ym. annetun tuomion perusteella) tätä korvausta.

Jos vastaus ensimmäiseen ja neljänteen kysymykseen on kielteinen, kansallinen tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta täsmentämään, minkälaisia todisteita toimijoiden on esitettävä toimivaltaisille kansallisille viranomaisille takaisin perittävän summan tai korvattavien summien laskemiseksi (toinen ja viides ennakkoratkaisukysymys).

Kolmannessa ennakkoratkaisukysymyksessä kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, voivatko toimijat asiassa Lomas ym. annetun tuomion perusteella vaatia myös sellaisten summien korvaamista, jotka on maksettu takaisinperintänä ennen kuin oikeudenkäynti on pantu vireille tai vastaava valitus tehty.

Lopuksi kuudes ennakkoratkaisukysymys koskee sellaisten yhteisön ja kansallisen oikeuden säännösten olemassaoloa ja soveltamisalaa, jotka kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon tai jotka se voi ottaa huomioon korvattavan summan määrittämiseksi, erityisesti todistustaakkaa, perusteetonta taloudellista hyötymistä ja kanteen vanhentumisaikoja koskevien säännösten alalla.

11. Tässä oikeudenkäynnissä on kyse samoista kysymyksistä, joihin otettiin jo kantaa asiassa Lomas ym. annetussa tuomiossa.

Asiassa Lomas ym. antamassani ratkaisuehdotuksessa lähtökohtanani oli se, että palkkiosumman ja takaisin perittävän summan on vastattava tarkasti toisiaan, jotta perusasetuksessa olevien sääntöjen tavoitteet saavutettaisiin, ja ehdotin yhteisöjen tuomioistuimelle, että tuolloin voimassa olleet takaisin perittävän summan laskemisen perusteet olisi todettava pätemättömiksi. Kuten jo todettiin, myös yhteisöjen tuomioistuin oli tätä mieltä ja totesi pätemättömiksi asetuksen N:o 1633/84 4 artiklan 1 ja 2 kohdan asettamatta kuitenkaan kyseenalaisiksi tämän asetuksen perustana olevia perusasetuksen säännöksiä.

12. On kuitenkin syytä huomata, että toisin kuin asiassa Lomas ym., tässä oikeudenkäynnissä ollaan tilanteessa, jossa palkkion myöntäminen ja tämän seurauksena myös takaisinperintä on lopetettu. Yhteisöjen tuomioistuimelta toisin sanoen pyydetään tulkintaa sellaisesta järjestelystä, joka on edelleen voimassa mutta jossa on kyse aikaisempien tilanteiden sääntelystä riippumatta siitä, onko kyse asiassa Lomas ym. annetun tuomion jälkeen edelleen kesken olevien toimien osalta maksettavien summien laskemisesta vai perusteettomasti perittyjen summien laskemisesta.

Tässä asiassa on kyse viejän takaisin maksettavan sellaisen summan laskemisen yksityiskohtaisista säännöistä, jolla pyritään saamaan korvaus eläinten kasvattajalle *aikaisemmin*

maksetusta summasta (palkkio); tällä on tarkoitus selvittää, kuinka paljon viejien olisi pitänyt (tai pitää) maksaa takaisinperintänä sellaisista toimista, jotka ovat edelleen kesken, tai kuinka paljon viejille on palautettava sen vuoksi, että maksu suoritettiin sellaisen laskutavan perusteella, joka oli todettu pätemättömäksi.

13. Tähän liittyy myös toinen, mielestäni erittäin olennainen kysymys: yhteisön järjestelmässä sekä sellaisena kuin se oli alkuperäisessä muodossaan että sellaisena kuin se on muutettuna palkkion saaneelle tuottajalle tai palkkion maksavalle viranomaiselle ei aseteta velvollisuutta säilyttää tätä summaa koskevia todisteita. Vaikka tämä saattaa tuntua kovinkin omituiselta, on oikeudellisista syistä *mahdollista*, että takaisin perittävän summan maksuhetkellä *ei ole enää olemassa* todisteita palkkion tarkasta suuruudesta.

Näiden tietojen perusteella on mielestäni selvää, että jollei yhteisöjen tuomioistuin aio muuttaa oikeuskäytäntöään takaisinperinnän alalla asettamalla kyseenalaiseksi koko järjestelmän pätevyyden tai sen perustana olevat perusasetuksen säännökset (mikä ei johtaisi kovinkaan erilaiseen tulokseen), vastaaminen kansallisen tuomioistuimen ensimmäiseen, toiseen, neljänteen ja viidenteen kysymykseen edellyttää käytännön vaatimusten huomioon ottamista.

14. Tämän vuoksi minun on muutettava edellisessä ratkaisuehdotuksessani esittämääni kantaa eli nyt on otettava huomioon myös ehdotettujen ratkaisujen käytännölliset näkökohdat säänneltäessä aikaisemmin tapahtuneita tilanteita; keneltäkään ei pidä vaatia mahdottomia.

Tämän osalta katson, että vaikka uuden järjestelmän toimijalle tarjoamat kaksi vaihtoehtoa eivät vastaa täysin perusasetuksen tavoitteita, ne noudattavat niitä kuitenkin tarpeeksi; erityisesti järjestelmässä onnistutaan täyttämään olennaisesti vaatimus jo myönnetyn palkkion vaikutusten neutralisoimisesta, kun tälle palkkiolle ei ole enää taloudellisia perusteita silloin, kun tuote viedään viitealueen ulkopuolelle.

15. Jos viejä voi esittää palkkiota koskevat todisteet, tämä voi maksaa (edelleen kesken olevien tointen osalta) palkkiota täysin vastaavan takaisin perittävän summan tai saada (korvaushakemuksen ollessa kyseessä) korvauksena täsmälleen näiden kahden summan erotuksen.

Jos viejä ei voi esittää näitä todisteita, häntä voi kuitenkin koskea sellaisen takaisin perittävän viitesumman laskutapa, joka vastaa kohtuullisella tavalla palkkion määrää, koska se perustuu neljältä viikolta vahvistettuun keskiarvoon ja se kattaa sekä ajankohdan, jolloin tuote saatettiin ensimmäistä kertaa markkinoille, että sen ajankohdan, jolloin tuote vietiin maasta.

16. Toisaalta on kuitenkin merkittävää, että vaikka kantajat ovat asettaneet kyseenalaiseksi uuden laskutavan lainmukaisuuden, ne eivät ole kuitenkaan pystyneet esittämään vaihtoehtoista laskutapaa, jota voitaisiin soveltaa käytännössä tuottajien saaman palkkion määrän tarkkaan määrittämiseen sellaisten tuotteiden osalta, joista näiden on (tai oli) maksettava takaisinperintänä tietty summa. Tätä on mahdotonta laskea aikaisemmin myönnettyjen palkkioiden osalta, kun todisteita ei ole.

17. Pääasian kantajat ovat myös esittäneet, että ensimmäinen vaihtoehto on käytännössä mahdoton, koska siinä asetetaan niille velvollisuus esittää sellaisia todisteita, joita on mahdotonta hankkia, ja tämä on yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan lainvastaista; [15] toisaalta kantajat katsoivat, että ottaen huomioon niiden perusteiden lainvastaisuuden, joiden mukaisesti laskettiin kantajien takaisin maksama summa, palkkion suuruutta koskeva todistustaakka kuuluisi ennemminkin palkkion myöntäneelle viranomaiselle.

Ottamatta kantaa siihen, ovatko nämä väitteet perusteltuja vai eivät, tyydyn toteamaan, että edellä esitetyn perusteella lienee tässä yhteydessä hyödytöntä tarkastella lähemmin todistustaakkaa, joka koskee sellaisten asiakirjojen esittämistä, joilla ei oikeudellisesti tarkastellen enää ole merkitystä. [16]

18. Mielestäni tässä asiassa ei kyseisen järjestelmän erityisluonteen vuoksi voida myöskään palkkion suuruuden osalta soveltaa kantajien esittämää oikeuskäytäntöä, jossa yhteisöjen tuomioistuin on selventänyt niitä rajoja, joita yhteisön oikeudessa asetetaan todistustaakkaa [17] koskevien kansallisten säännösten soveltamiselle.

Ensiksikin ei saada unohtaa, että itse asetuksessa N:o 1922/92 on erityiset säännökset palkkiota koskevista todisteista; siinä vahvistetaan nimenomaisesti, että viejien, jotka haluavat, että niihin sovelletaan ensimmäisen vaihtoehdon mukaista laskutapaa, on esitettävä palkkion suuruutta koskevat todisteet, joita Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset pitävät riittävinä.

19. Toiseksi toimijan mahdollisuutta osoittaa tarkasti palkkion summa ja saada vahvistettua juuri tarkalleen palkkiota vastaava summa maksettavakseen on pidettävä ainoastaan yhtenä kahdesta toimijalle tarjotusta

15 — Asia 199/82, San Giorgio, tuomio 9.11.1983 (Kok. 1983, s. 3595).

16 — Koska järjestelmä ei enää ole voimassa, vastaisuudessa käytettävien todistelumenetelmien ehdottaminen on yhtä hyödytöntä.

17 — Ks. esim. yhdistetyt asiat C-205/82— 215/82, Deutsche Milchkontor ym., tuomio 21.9.1983 (Kok. 1983, s. 2633).

vaihtoehdosta, jota toimija voi käyttää, jos hän pystyy esittämään tarvittavat todisteet. Jos tämä ei ole mahdollista, toimija maksaa joka tapauksessa asianmukaisen takaisin perittävän summan tai tarvittaessa hän voi joka tapauksessa saada korvausta perusteettomasti maksetusta summasta toisen vaihtoehdon mukaisesti laskettujen perusteiden perusteella.

Ensimmäisessä tapauksessa on luonnollisesti tärkeää, että Ison-Britannian toimivaltaiset viranomaiset tunnustavat yhteistyön hengessä kunkin sellaisen asiakirjan arvon, jonka toimija pystyy esittämään ja jonka perusteella palkkion tarkka summa pystytään määrittämään.

20. Lopuksi vastauksena ensimmäiseen ja neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen katson, että uusi järjestelmä ei ole pätemätön, koska sen avulla voidaan laskea takaisin perittävä summa kohtuullisen lähelle palkkion arvioitua määrää, myös sellaisissa tapauksissa, joissa on mahdotonta todistaa myönnetyn palkkion tarkkaa määrää, ja tämän vuoksi uuden järjestelmän on katsottava täyttävän sen tehtävän, jota varten se luotiin; katson kuitenkin toisen ja viidennen kysymyksen osalta, että kyseessä olevan järjestelmän mukaisesti kansallisten viranomaisten on arvioitava viejän mahdollisesti esittämiä todisteita sen varmistamiseksi, että niiden perusteella on mahdollista määrittää tarkasti tosiasiallisesti myönnetyn palkkion suuruus.

21. Muutamalla huomautuksella voidaan vastata kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen, jossa kansallinen tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta täsmentämään asiassa Lomas ym. annetun tuomion ajallisten vaikutusten rajoittamista, jotta voitaisiin määritellä tarkasti se ajanjakso, jonka osalta toimijoilla, jotka ovat tehneet tätä koskevan hakemuksen ennen 10.3.1992, olisi oikeus perusteettomasti maksetun summan korvaukseen.

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti yhteisöjen tuomioistuin voi rajoittaa poikkeuksellisissa olosuhteissa ennakkoratkaisupyynnön perusteella antamiensa tuomioiden yleistä taannehtivaa vaikutusta oikeusvarmuuden vuoksi. Jotta vältyttäisiin tilanteilta, joissa myös kanteen ajoissa nostaneilta oikeussubjekteilta evättäisiin oikeussuoja toimielinten rikkoessa yhteisön oikeutta, yhteisöjen tuomioistuin voi poikkeuksellisesti päättää, että tuomiolla on taannehtivia vaikutuksia ainakin näiden henkilöiden osalta. [18]

22. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut tämän periaatteen, se ei ole asettanut lisärajoituksia edellä mainittujen oikeussubjektien kanneoikeuden käyttämiselle eikä se ole myöskään rajoittanut sitä aikaa, josta lähtien näillä on oikeus vedota yhteisöjen tuomioistuimen toteamaan pätemättömyyteen.

18 — Ks. myös asia C-228/92, Roquette Frères, tuomio 26.4.1994 (Kok. 1994, s. I-1445).

Tämän perusteella voidaan päätellä, että koska yhteisöjen tuomioistuin ei ole tästä nimenomaisesti toisin päättänyt ja jollei kanneoikeuden vanhentumista koskevista kansallisista säännöksistä (joita sovelletaan kuitenkin jäljempänä 24 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa esitetyin varauksin) muuta johdu, toimijat, jotka ennen asiassa Lomas ym. annetun tuomion julistamista olivat panneet vireille oikeudenkäynnin tai tehneet vastaavan valituksen saadakseen korvauksen perusteettomasti maksamistaan summista, voivat näissä menettelyissä vedota asetuksen N:o 1633/84 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen säännösten pätemättömyyteen siitä lähtien kun nämä säännökset tulivat voimaan.

23. Kuudennessa ja viimeisessä kysymyksessään kansallinen tuomioistuin pyytää, että yhteisöjen tuomioistuin määrittelisi sovellettavat säännökset, jotta voitaisiin määritellä ne summat, joita kantajat väittävät joutuneensa maksamaan takaisinperintänä perusteettomasti ja joiden korvaamista ne pyytävät.

Erityisesti kansallinen tuomioistuin pyytää toisaalta yhteisöjen tuomioistuinta täsmentämään, mitä yhteisöjen aineellisia sääntöjä (jos niitä ylipäänsä on olemassa) voidaan soveltaa tähän tapaukseen, ja toisaalta, onko seuraavat kansalliseen oikeuteen liittyvät tekijät otettava huomioon, tai voidaanko ne ottaa huomioon: a) yleinen periaate, jonka mukaan todistustaakka perusteettomasti peritystä maksusta kuuluu kantajalle; b) se, että maksu tapahtui lain virheellisen soveltamisen perusteella eikä maksuvelvollisuutta kiistetty; c) se, että perusteettomasti maksetun summan palauttaminen ei saa perusteettomasti johtaa kantajan taloudelliseen hyötymiseen; d) kanteiden vanhentumista koskevat voimassa olevat säännökset.

24. Tämän osalta on ensinnäkin syytä huomata, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön säännösten puuttuessa kansallisten viranomaisten on taattava, että pätemättömiksi todettujen yhteisön säännösten nojalla perusteettomasti perityt summat palautetaan, ja säänneltävä kaikkia tähän liittyviä kysymyksiä voimassa olevan sisäisen oikeuden mukaisesti. Kansallista lainsäädäntöä sovelletaan kuitenkin tietyin rajoituksin; menettelyä koskevat yksityiskohtaiset säännöt eivät saa olla sellaisia, että yhteisön oikeudessa vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta, eivätkä ne saa olla epäedullisempia kuin ne säännöt, jotka koskevat samanlaisia jäsenvaltion sisäisiä menettelyjä. [19]

Asetuksessa N:o 1922/92 itsessään on joitakin sellaisia säännöksiä, joista kansallinen tuomioistuin ei voi poiketa, kuten säännökset, joissa määritellään ne oikeussubjektit, jotka voivat panna vireille summan

19 — Asia 130/79, Express Dairy Foods, tuomio 12.6.1980 (Kok. 1980, s. 1887, 12 ja 14 kohta) sekä edellä alaviitteessä 18 mainittu uudempi asia Roquette Frères, tuomion 18 kohta. Todistustaakan osalta ks. edellä alaviitteessä 15 mainittu asia San Giorgio, tuomion 14 kohta (on syytä huomata, että tässä asiassa on kyse perusteettomasti maksetun summan todistamisesta eikä, kuten edellä 14 ja 15 kohdassa, nimenomaisesti palkkion suuruudesta); perusteettomasta taloudellisesta hyötymisestä ks. myös asia 811/79, Ariete, tuomio 10.7.1980 (Kok. 1980, s. 2545, 13 kohta); vanhentumisajoista ks. asia C-208/90, Emmott, tuomio 25.7.1991 (Kok. 1991, s. I-4269, 16 kohta).

palauttamista koskevan oikeudenkäynnin (eli toimijat, jotka ovat aloittaneet asianmukaisen oikeudenkäyntimenettelyn ennen 10.3.1992) sekä säännökset, jotka koskevat korvattavan summan määrää ja korvauksen laskemisen edellyttämiä, ennen 30.11.1992 toimitettavia tietoja (2 artiklan 1 ja 2 kohta).

25. Sellaisten kysymysten osalta, joita ei ole säännelty asetuksessa, 2 artiklassa viitataan nimenomaisesti sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä asetettuihin määräaikoihin ja menettelyihin.

Sekä yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön että asetuksen sanamuodon mukaan jätetään kansallisessa lainsäädännössä säänneltäviin asioihin edellä esitetyin rajoituksin kanteen nostamista kansallisessa tuomioistuimessa koskevat säännöt erityisesti todistustaakan, mahdollisen perusteettoman taloudellisen hyötymisen toteamisen ja kanneoikeuden menettämiselle asetettujen määräaikojen osalta.

26. Viimeksi mainitun seikan osalta on syytä hylätä komission ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen väitteet, joissa ehdotetaan, että tuonti- ja vientitullien korvaamisesta tai palauttamisesta 2 päivänä heinäkuuta 1979 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1430/79 [20] 2 artiklan 2 kohdassa säädettyä kolmen vuoden vanhentumisaikaa sovellettaisiin vastaavasti myös tähän tapaukseen sen asemesta, että sovellettaisiin tätä koskevia kansallisia säännöksiä.

Kun otetaan huomioon tässä asetuksessa nimenomaisesti säädetty poikkeusmahdollisuus, en ymmärrä, miksi sellaista asetusta, joka on annettu vastaavanlaisten, mutta ei samanlaisten tilanteiden sääntelemiseksi, pitäisi tulkita samalla tavalla, kun toisaalta kansallisen lainsäädännön soveltamisella ottaen huomioon yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetetut rajoitukset voidaan taata yhteisön oikeudessa yksityisille annettujen oikeuksien riittävä suoja.

27. Sitä vastoin tilanne on toinen b) kohdan osalta; kohta koskee mahdollisuutta ottaa huomioon kansallisen lainsäädännön periaate, jonka perusteella toimijat, jotka eivät ole riitauttaneet maksua kansallisessa viranomaisessa, voidaan jättää niiden oikeussubjektien, joilla on kanneoikeus, ulkopuolelle.

Kuten jo edellä totesin, tämän osalta on syytä huomata, että itse asetuksessa N:o 1922/92 mainitaan nimenomaisesti ne oikeussubjektit, joilla on oikeus esittää korvausvaatimus ilman, että vaatimuksen esittämiselle asetetaan muita näiden toimintaa maksuhetkellä koskevia edellytyksiä. On itsestään selvää, että tätä periaatetta ei voida soveltaa tässä tapauksessa.

20 — Tuonti- ja vientitullien korvaamisesta tai palauttamisesta 2 päivänä heinäkuuta 1979 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1430/79 (EYVL L 175, s. 1).

28. Edellä esitetyn perusteella ehdotan yhteisöjen tuomioistuimelle, että se vastaisi High Court of Justice, Queen's Bench Divisionin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

"1) 8.6.1984 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1633/84 4 artiklan, sellaisena kuin se on muutettuna 13.7.1992 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1922/92 1 artiklalla, eikä komission asetuksen (ETY) N:o 1922/92 2 artiklan tarkastelun perusteella ole ilmennyt mitään sellaista, mikä saattaisi asettaa kyseenalaiseksi näiden säännösten pätevyyden.

2) 8.6.1984 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1633/84 4 artiklaa, sellaisena kuin se on muutettuna 13.7.1992 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1922/92 1 artiklalla, ja 13.7.1992 annetun komission asetuksen N:o 1922/92 2 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että kansallisten viranomaisten on vahvistettava kansallisen käytännön ja kansallisten säännösten mukaisesti, onko toimijoiden esittämien todisteiden perusteella mahdollista riittävän varmasti selvittää tosiasiallisesti myönnetyn palkkion suuruus.

3) Yhteisöjen tuomioistuimen 10.3.1992 yhdistetyissä asioissa C-38/90 ja C-151/90, Lomas ym., antaman tuomion 30 kohtaa on tulkittava siten, että siinä toimijoille tai heidän oikeudenomistajilleen, jotka ovat ennen tätä ajankohtaa panneet vireille oikeudenkäynnin tai tehneet vastaavan valituksen sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti, annetaan mahdollisuus vedota 8.6.1984 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1633/84 (alkuperäisessä versiossaan) 4 artiklan 1 ja 2 kohdan pätemättömyyteen näiden säännösten voimaantulosta lähtien, jollei kansallisessa lainsäädännössä mahdollisesti muuta säädetä kanneoikeuden vanhentumisesta.

4) Sellaisten kysymysten osalta, joista ei ole säädetty 13.7.1992 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 1922/92 ja yhteisön säännösten puuttuessa, kansallisten viranomaisten ja erityisesti kansallisten tuomioistuinten on taattava yhteisöjen tuomioistuimen pätemättömiksi toteamien 8.6.1984 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1633/84 4 artiklan 1 ja 2 kohdan perusteella perusteettomasti takaisin perittyjen summien palauttaminen ja sovellettava todistustaakkaa, perusteetonta taloudellista hyötymistä ja kanneoikeuden vanhentumisaikoja koskevaa kansallista oikeutta. Kansallista lainsäädäntöä on kuitenkin sovellettava niin, etteivät kanneoikeuden käyttöä koskevat säännöt saa olla epäedullisempia kuin vastaavat säännöt luonteeltaan kansallisissa asioissa, eivätkä ne saa tehdä käytännössä mahdottomaksi tai erittäin vaikeaksi yhteisön oikeudessa vahvistettujen oikeuksien käyttämistä."